

el gascó central, *buc*, «tuyau en bois sous lequel on plaçait la cruche des fontaines qui ne jaillissaient pas à fleur de terre», a Marsolan; d'on passa a d'altres llocs, a designar la font mateixa, i de vegades, com a Malvezin, un rentador, doc. de 1666 (Polge, *Mél. Phil. Gersoise*, 1962); d'ací el nom de persona *Buguet*, d'*En-Buguet*, a. 1640. — ⁶ *AlcM* escriu *buguellar* i *bugatar* (Agullana, Cadaqués) que temo que no és sinó una errada de còpia en lloc del mot ben conegut (crec que també és errada tipogràfica *bugalar*, Cayrol, *Cont. Cerd.*, 66). — ⁷ El prefix no cal dir que és *TRANS-*, en la variant *tra-*, comuna sempre que es troba davant sonora. És estupenda l'objecció que fa Wartburg a aquesta doctrina, admesa per tothom des d'Ant. Thomas i el *Dict.* ¹⁵ *Gral.*, que sabien més fonètica que ell. No podria ser *TRANS* perquè en els exs. dels Ss. XI-XIII no apareix *tresb-* sinó *treb-*. Com si en aquest mot es tractés de l'emudiment francès de tota *s* implosiva! No sabem si qualificar això d'ignorància o de lapsus. Ultra que la caiguda de la *s* implosiva en francès es produeix molt d'hora ja, quan segueix sonora (S. XII, com és sabut, mentre que resisteix fins al XIII quan és sorda), és ben sabut que, fins en italià, català i pertot, el prefix esdevé *tra-* quan és davant consonant sonora (*traducere*, *tramontare*, cat. *trametre*, *tramostar*, *tramuntar*, etc.). — ⁸ «No n'hi havia per a tant. Els *trabucaires!* Sí, però eren lluny. Alçant el cap i mirant a la cornisa de la immensa cinglera que envolta la vall, se veia una filera d'homes armats, seguint el camí ---», *MVayreda*, *La Panyalada IV*, ed. 4, p. 72.

Bucal, V. *boca*

BUCAR, pres del cast. *búcaro*, on és mot d'origen mossàrab, provinent del ll. *ḴOCŪLUM* 'copa', potser per via portuguesa. □ *1.ª doc.*: *búcaro*, 1839, Lab. En castellà des de c. 1530, el port. *púcaro* des de c. 1380. Veg. *DCEC I*, 535. Mot ben poc usat en català.

Bucci, V. *botzina*

BUCLE, del fr. *boucle* 'sivella', 'baga', 'rínxol', i aquest del ll. *BŪCCŪLA* 'guarnició de metall, de forma arrodonida, que els escuts portaven en llur centre'. □ *1.ª doc.*: 1839, Lab. És un mot ben poc català, encara sentit com a foraster, i que fóra desitjable eliminar del tot.

Buçó 'ariet', veg. *DCEC*, s. v. *bozón*.

BUCÒLIC, pres del ll. *bucolicus* 'pastoral', i aquest del gr. *βουκολικός* id., derivat de *βουκόλος* 'vaquer, pastor de vacum' (cpt. de *βούζος* 'cap de vacum' i *πέλω/κωέλιον* 'jo remoc, faig rondar'). □ *1.ª doc.*: S. xv.

«Si 'b corporal vista Jesús no pot veure, / haja lo refugi a la fe Cathòlica, / que no és *bucòlica* / o pastoral letra; / qui-ns induex creure, / ab sanch i martiri», Francesc Prats, a. 1487 (*JMBover*, *BiEscrBal.* II, ⁶⁰

162.65.3). Ja anterior, però traduït, en el *Purgatori* trad. Andreu Febrer: «dix lo cantor del *bucòlic* cantar» = «disse il cantor de' *bucolicis* carmi» xxii, 57, referint-se a Virgili. Des d'antic es produí en català, com en castellà, l'alteració semàntica per «floreig verbal» o contaminació amb *boca*, amb canvi de la *bucòlica* en 'el menjar': «havent exonerat de l'empleu cuiner --- al Filipo --- ignorava si es dinava --- a quarts d'una, no estant previngut en tenir llesta la *bucòlica*», Maldà, *Collegi B. Vida*, p. 73; com en la *picaresca*: «parecióme en cierto modo volver a mi natural, en cuanto a la *bucòlica*; porque los bocado eran de otra calidad y gusto que los del bodego», *G. de Alfarache*, *CIC.* II, 59.12.

Budeca, V. *albudeca* *Budega* 'brega', V. *bodega* ('taverna' > 'gresca, baralla'), i *budeia*, encreuament d'aquest amb el castellanisme *peleia*

BUDELL, del ll. *BOTELLUS* 'embotit, botifarra', 'tripes, budell', mot conservat també en francès, en occità i en italià, diminutiu del ll. *BOTULUS* 'botifarra'; fora del fr. *boyaux*, les formes de les altres llengües romàniques pressuposen una variant **BŪTELLUS* encara inexplicada, però que existiria ja en llatí vulgar. □ *1.ª doc.*: c. 1275, Lllul.

En la *Doctrina Pueril* ja es llegeix: «Per menjar e beura complex hom los *budels*, e fortifica hom la operació natural, que perex minvant la calor natural, fortificada per replecció» (*NCL.*, cap. 73, 183.5). No gaire després trobem *budeyl* en un doc. rossellonès de 1303 (citem s. v. *COLLÓ*) (*InuLCat.*); documentació literària que fóra fàcil i no cal ampliar més, car és un mot que ha estat d'ús corrent sempre i per tot el ³⁵ domini.¹ Convé tenir en compte només que sempre hi ha hagut la distinció sinonímica amb *tripa* o *tripes*, fàcil de percebre, no gaire profunda i tanmateix permanent, sobretot en l'aspecte ambiental dels dos mots (sobre la qual insistirem en l'altre article): «los *budells* y *tripa*: intestina, -orum», *OPou*, *ThPu.*, 252.

Subratllem d'altra banda que el mot ha tingut sempre *u* (i no *o*), des dels testimonis més antics, i d'acord amb altres llengües romàniques: coincideixen amb el català l'it. *budello* (també més freqüent en plural, que és i sobretot fou més aviat *le budella* que *i budelli*), i oc. *budel(s)*, que ja es troba (ell i els derivats *budelet*, *budelada*) en els trobadors, i hi va haver també un plural (primer plural neutre, després collectiu) *li budela* (avui encara supervivent amb aquest caràcter a Niça i més estès a l'E. Mitjana); d'altra banda el vocalisme o s'ha mantingut (sense més evolucions que les normals) en el fr. ant. *boel*, pl. *boeaus*, avui tornat *boyaux* (l'extensió general del qual es veu, més que més, ben clara, tenint en compte que d'ací va passar a l'angl. *bowels* i al bretó), i en les altres formes dialectals romàniques.

En llengua castellana aquest mot aviat degué desaparèixer, car no ha aparegut mai en literatura,² i si bé n'hi ha supervivències dialectals estan limitades a una part de l'alt-aragonès i al Nord del leonès, on ha